

Verkiezingsthema: NSA-spionageschandaal

Politici gooien met modder na onthullingen Snowden

Achtergrond - 26 augustus 2013

Tot 18 juni van dit jaar hadden veel Duitsers nog nooit van de Amerikaanse veiligheidsdienst NSA gehoord. Toen onthulde klokkenluider Edward Snowden dat de Verenigde Staten geen land in Europa zo intensief afluisterden als Duitsland. Duitse politici grijpen het NSA-spionageschandaal dankbaar aan als verkiezingsthema. Maar de kiezer vindt het geruzie van de politici niet interessant.

Dat Amerikaanse en Britse veiligheidsdiensten met hun spionageprogramma's PRISM en Tempora informatie van Duitse burgers verzamelen, daar zijn de privacygevoelige Duitsers woedend over. In december 2012 ging dat bijvoorbeeld om de metadata van 15 miljoen Duitse telefoongesprekken en 10 miljoen internetverbindingen per dag. Ook is de verontwaardiging groot dat Duitsland binnen Europa het door de NSA meest bespioneerde land blijkt te zijn. We blijken slechts een 'bondgenoot derde klasse' die net zoveel wordt afgeluisterd als China, Irak of Saoedi-Arabië, luidde de verbijsterde conclusie begin deze zomer.

Stemgedrag

Daarnaast vragen veel Duitsers zich af of de Duitse inlichtingendienst BND bij de afluisterpraktijken van de Amerikanen is betrokken en in hoeverre de Duitse regering daarvan op de hoogte was en is. En mochten de Duitsers even vergeten hoe erg dat afluisteren is en hoe ver dat kan gaan, hebben ze de Duitse media, Der Spiegel voorop, om hen daar dagelijks aan te herinneren.

Veel politici maken gebruik van de verontwaardiging over het NSA-spionageschandaal om de kiezer te beïnvloeden. Toch heeft de verkiezingsstrijd over het afluisterschandaal nauwelijks invloed op het Duitse stemgedrag, blijkt uit een enquête van de publieke zender ARD van half augustus. In een lijstje van zes verkiezingsthema's waaruit de ondervraagden konden kiezen, eindigde de politieke strijd over de afluisteraffaire als laatste.

Slechts 17 procent van de kiezers noemde die strijd belangrijk voor hun stemgedrag. Veel meer waarde hechten ze aan de toekomst van de euro (31 procent), het belastingbeleid (32 procent), de energiepolitiek (42 procent), maar

vooral: het loonbeleid en de pensioenen (elk 57 procent).

Campagne

Het weerhoudt de Duitse politici er niet van campagne te voeren met het NSA-schandaal. Voor de oppositie, vooral de SPD, is het een uitgelezen kans om Merkels CDU/CSU-FDP-regering in diskrediet te brengen. De kanselier zit in een lastig parket, omdat ze enerzijds de spionage veroordeelt, maar anderzijds de betrekkingen met de Amerikanen goed wil houden. Ook is het lastig voor haar om te bewijzen dat haar regering niet van de afluisterpraktijken op de hoogte was, zoals haar wordt verweten.

Merkel kondigde half augustus aan dat ze meer parlementaire controle wil op de geheime diensten en ze pleit ook voor een Europees verdrag voor de bescherming van persoonsgegevens. Voor de SPD gaat dat niet ver genoeg. Lijsttrekker Steinbrück herhaalde eind augustus bijvoorbeeld zijn eis dat Duitsland de onderhandelingen over een transatlantisch vrijhandelsverdrag met de Amerikanen afbreekt. De CDU en de FDP willen daar niets van weten.

Schijnheilig

De regeringspartijen vinden de verontwaardiging van de SPD schijnheilig. SPD-fractievoorzitter Steinmeier heeft in 2002, toen nog als chef van de kanselarij van kanselier Schröder (SPD), zelf de samenwerking van de Duitse inlichtingendienst BND met de Amerikaanse NSA goedgekeurd, zeggen zij.

Die samenwerking uit 2002 was het gevolg van de aanslagen van 11 september 2001, reageerde de SPD. Bovendien was het toen technisch helemaal niet mogelijk om op zo grote schaal af te luisteren als nu gebeurt, aldus de sociaal-democraten. Dat mag kloppen, maar het maakt campagne voeren tegen Merkel met dit onderwerp niet makkelijker.

De FDP gebruikt de NSA-zaak om zich te positioneren als beschermer van internetvrijheden en privacy. Minister van Justitie Leutheusser-Schnarrenberger, bekend om haar inzet voor burgerrechten, eist al sinds het begin van het schandaal volledige opheldering van de Britten en de Amerikanen. Lijsttrekker Rainer Brüderle roept om verdergaande maatregelen om buitenlandse spionage tegen te gaan dan het anti-spionageverdrag dat nu met de VS wordt opgesteld.

Peilingen

De Bondsdagcommissie die de veiligheidsdiensten controleert hoort inmiddels verschillende betrokkenen in de zaak. Eind augustus gaf de huidige chef van de kanselarij, Ronald Pofalla (CDU), naar eigen zeggen volledige openheid over de afluisteraffaire. Zijn partijgenoten bevestigden dat er geen bewijs is voor

onrechtmatig afluisteren door de NSA in Duitsland. De voorzitter van de commissie, SPD'er Thomas Oppermann - tevens lid van Steinbrücks schaduwkabinet - verklaarde echter na het verhoor van Pofalla dat alle belangrijke vragen nog steeds onopgehelderd zijn. Die Grünen en Die Linke beaamden dat.

In de peilingen heeft het NSA-spionageschandaal alleen de Piratenpartei even een kleine opleving bezorgd. Zij stegen deze zomer ineens van 2 naar 4 procent van de stemmen. Logisch voor een partij die is opgericht door internetrechtenactivisten. Maar inmiddels zijn de piraten weer teruggezakt naar 3 procent. Genoeg om de kiesdrempel van 5 procent te halen is het sowieso niet.

De regeringspartijen schaadt het schandaal vrijwel niet en de oppositiepartijen levert het nauwelijks iets op. Net als voor klokkenluider Snowden in juni naar buiten trad, haalt de CDU 40 procent van de stemmen, schommelt de FDP rond de 5 procent, komt de SPD uit op 25 procent, Die Grünen op 12 procent en Die Linke op 8 procent (stand 25 augustus).

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/3129/verkiezingsthema-nsa-spionageschandaal>